

Till: Regeringskansliet (Miljödepartementet)
Klimatenheten

Datum: 2022.09.19

Epost: m.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: m.klimatenheten@regeringskansliet.se

Diarienummer M2022/00841

SOU 2022:15 Sveriges globala klimatavtryck **Remiss av Slutbetänkande SOU 2021:15 – Sveriges globala klimatavtryck**

SveMin är branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. SveMin representerar cirka 60 företag med drygt 15 000 anställda inom produktion, prospektering och teknik. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet. Metallgruvorna är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen medan kalkstensfyndigheterna främst finns på Gotland.

Sammanfattning:

- En framgångsrik klimatpolitik behöver säkra en stabilitet och långsiktighet i den nationella och internationella klimatpolitiken för en konkurrenskraftig omställning. Klimatpolitiken bör fokusera på att skapa förutsättningar för omställningen i stället för att styra eller tvinga fram utsläppsminskningar.
- Det globala perspektivet är centralt för en klimatpolitik som ger resultat. Det är viktigt att klimatpolitiken både ser till hur utsläppen kan minska nationellt, inom landets gränser, samt hur svenska företag genom export av produkter med ett lågt klimatavtryck kan tränga undan mer utsläppsintensiv produktion i andra länder och således bidra till att sänka de globala utsläppen.
- Sverige har möjlighet att ta ett större globalt ansvar för klimatomställningen genom att ta vara på svensk gruvindustris möjligheter. Med rätt förutsättningar från politiken kan branschen utvecklas och bidra till det globala klimatarbetet. Redan idag bidrar svensk gruvnäring med en betydande global klimatnytta genom exporten. Klimatnyttan av svensk gruvnäring idag är 6,4 miljoner ton CO₂ – fram till 2045 kan klimatnyttan öka ytterligare med omkring 37-43 miljoner ton CO₂ per år.
- Gruv- och mineralnäringen lägger också grunden för efterföljande branscher i värdekedjan, och deras möjligheter att sänka sina utsläpp.

Inledning

SveMin tackar för möjligheten att lämna synpunkter. Svensk gruv- och mineralnäring är en av de viktigaste basnäringarna i Sverige. Näringen har stor betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet men också utanför Sveriges gränser. Det handlar om arbetstillfällen, välfärd och utvinning av metaller och mineral som är nödvändiga för en grön samhällsomställning.

Svensk gruv- och mineralindustri bedrivs med högt ställda miljökrav och levererar metaller och mineral till samhällsviktiga värdekedjor. Metaller är helt nödvändiga för att klara den omställning av transporter, industri och energiförsörjning som pågår för att hejda klimatförändringarna. Men det är inte allt. Metaller och mineral är oundgängliga för att bibehålla och utveckla vårt sätt att leva. Givet den befolkningsökning som förutspås globalt och den välbefinningsökning som sker i många delar av världen bedöms behovet under lång tid vara stort enkom för att möta kommande generationers behov. Vår chans att bidra till att stoppa de globala klimatförändringarna bygger på att vi inte bara når våra egna klimatmål utan också att vi kombinerar sänkta utsläpp med ökat välbefinnande. Bara så kan vi utgöra ett verkligt föredöme som andra vill följa efter.

Övergripande synpunkter på beredningens förslag

Det globala perspektivet är helt centralt för att nå resultat

SveMin ser positivt på att miljömålsberedningen föreslår en ny strecksats i Generationsmålet för Sveriges globala klimatavtryck som visar på den nationella klimatpolitikens samlade effekt på de globala utsläppen. En verkligt framgångsrik svensk klimatpolitik måste alltid utgå från ett globalt perspektiv och både se till hur utsläppen kan minska nationellt inom landets gränser samt hur svenska företag genom export av produkter med ett lågt klimatavtryck kan tränga undan mer utsläppsintensiv produktion i andra länder och således bidra till att sänka de globala utsläppen.

Mål för att öka den svenska exportens klimatnytta

SveMin ser positivt på beredningens mål för att öka den svenska exportens klimatnytta.

Svensk gruvnäring bidrar idag med en betydande global klimatnytta genom exporten. Klimatnyttan av svensk gruvnäring idag är 6,4 miljoner ton per år. I stället för de ca 9 miljoner ton utsläpp som uppstår vid genomsnittlig internationell produktion av motsvarande mängd metaller och malm, leder produktionen i Sverige till 2,6 miljoner ton CO₂ per år. Skillnaden på 6,4 miljoner ton CO₂ utgör en definition av industrins nuvarande klimatnytta: den minskning i globala utsläpp som svensk produktion möjliggör eftersom de internationella utsläppen redan i dag är så mycket lägre i Sverige. Som jämförelse motsvarar detta nästan 40 procent av hela de totala utsläppen från svensk industri.¹

¹ I gruv- och mineralnäringens klimatfärdplan finns mer att läsa om branschens klimatnytta, utsläppen från branschen och planerna för omställning och de klimatmål som branschen antagit. Här finns även redovisat den energianvändning branschen har idag och hur denna kommer öka fram till 2045 i takt med att företagen i branschen ställer om. <https://www.sveMin.se/klimatfardplan-2022/>

Fram till 2045 kan klimatnyttan öka ytterligare med omkring 37-43 miljoner ton CO₂ per år – om de planer som svenska företag har lagt fram för nya gruvor, mer avancerade och fossilfria processer, en ny generation gruvmaskiner, och ytterligare vidareförädling med hjälp av CO₂-fri energi och insatsvaror kan genomföras.

Sverige har möjlighet att ta ett större globalt ansvar för klimatomställningen genom att ta vara på svensk gruvindustris möjligheter. Med rätt förutsättningar från politiken kan branschen utvecklas och bidra till det globala klimatarbetet. Gruv- och mineralnäringen lägger också grunden för efterföljande branscher i värdekedjan, och deras möjligheter att sänka sina utsläpp. Utan metaller och mineral är det inte möjligt att producera de klimatteknologier som behövs för den gröna samhällsomställningen. Vindkraftverk, solpaneler, elbilar och batterier, alla kräver de metaller i högre grad än i de teknologier som används idag. Klimatomställningen är dessutom den enskilt viktigaste drivkraften till ökad efterfrågan på många metaller fram till 2050.

Svensk gruvnäringens arbete mot fossilfrihet och klimatneutrala processer

Svensk gruvnäring har redan kommit långt i omställningen. Branschen står idag för 7 procent av de nationella utsläppen, vilket motsvarar 3,7 miljoner ton koldioxidutsläpp. Processerna står för den allra största delen av branschens utsläpp, följt av transporterna i gruvbrytningen. För att minska utsläppen i branschen har gruvbranschen i Sverige som mål att all gruvbrytning senast år 2035 ska vara fossilfri och senast år 2045 ska även alla processer vara klimatneutrala och all energianvändning vara fossilfri. För att branschen ska kunna ställa om till klimatneutrala processer, och därmed radikalt minska utsläppen av CO₂, kommer det att krävas enorma mängder el. Fram till 2045 beräknas elbehovet öka med 15 gånger – från dagens cirka 5 TWh till 74 TWh år 2045. Detta motsvarar ungefär hälften av Sveriges nuvarande elanvändning.

För att kunna nå målet om fossilfri gruvbrytning och klimatneutrala processer krävs effektiva tillståndprocesser och att tillgången till fossilfri el till en konkurrenskraftig kostnad säkras – detta inkluderar kostnaden för att ansluta till elnätet och elnätsavgifter. Utan kraftfulla investeringar i elnät och elproduktion i hela landet äventyras både befintlig mineral- och gruvnäring och de framtidsprojekt som planeras. Dessa åtgärder är viktiga och kräver politiska åtgärder som är avgörande för att branschen ska klara omställningen och kunna sänka utsläppen för resterande branscher i värdekedjan.

Specifika synpunkter på beredningens förslag

Miljömålsberedningens delbetänkande behandlar Sverige globala klimatavtryck. Vi vill i detta avseende understryka att det är av stor vikt att Sveriges klimatpolitiska mål och styrmedel behöver inriktas mot områden där Sverige själva har rådighet. Vi ser en risk med att sätta upp inhemska mål som Sverige saknar rådighet över. Klimatpolitiken bör fokusera på att skapa förutsättningar för omställningen i stället för att styra eller tvinga fram utsläppsminskningar. Fokus för svenska politiker bör i stället vara att påverka EU:s klimatpolitik och den internationella klimatagendan så att reella utsläppsminskningar kan åstadkommas med bibehållen konkurrenskraft.

Klimatpolitiken måste således verka för att stärka den inhemska gruv- och mineralindustrin, snarare än att försvåra förutsättningarna och försämra konkurrenskraften hos företagen. Det är viktigt att poängtera att svensk gruvnäring agerar på en global konkurrensutsatt marknad med

världsmarknadspriser utan möjlighet att föra vidare ökade kostnader. Införandet av inhemska styrmedel som driver upp kostnaden och den administrativa bördan för företagen inom gruvbranschen riskerar, i stället för att minska utsläppen, leda till att omställningen stannar upp och investeringarna upphör i Sverige.

Med anledning av detta ser Svemin negativt på ett antal av förslagen vilket vi utvecklar i detta remissvar.

Mål om negativt globalt klimatavtryck 2045

Miljömålsberedningen föreslår att ett nytt mål som innebär att Sverige senast år 2045 ska ha ett negativt globalt klimatavtryck. Målet får nås genom att uppnå det befintliga netto-noll målet samt de nya målen för klimatpåverkan från konsumtion.

Svemin ser positivt på att målet för konsumtionen i huvudsak baseras på att Sverige och EU når de befintliga inhemska målen och att övriga länder genomför det som lovats inom Parisavtalet. Sveriges förmåga att ensidigt påverka andra länder att sänka utsläppen från de varor som exporteras till oss är begränsat. Vi saknar jurisdiktion och handelspolitiken hanteras på EU-nivå. Vi har inte full rådighet över vad som sker i andra delar av världen och därför är det klokt att målet baseras på att övriga länder uppfyller sina löften.

Det är också positivt att det föreslås kontrollstationer vart fjärde år för uppföljning av målen. Skulle det visa sig att resten av världen misslyckas med att genomföra vad som utlovats inom Parisavtalet så kommer detta få betydande konsekvenser för möjligheten att klara av det föreslagna målet om negativt globalt klimatavtryck till 2045.

Miljömålsberedningen bejakar också faktumet att svenska företag ligger långt fram i klimatomställningen vilket återspeglas i målet för exportens klimatnytta. Att enbart fokusera på konsumtionens effekter för att bedöma Sveriges totala klimatavtryck ger inte en heltäckande eller rättvisande bild. Det är därför välkommet att det nya om negativt globalt klimatavtryck 2045 nås genom en kombination av sänkta utsläpp från konsumtionen och de positiva klimateffekter som exporten skapar.

Uppdrag till SCB och Naturvårdsverket

SCB föreslås tillsammans med Naturvårdsverket och i dialog med exportaktörerna och akademien, få i uppdrag att utvärdera befintliga mått och ta fram ett vidareutvecklat mått på klimatavtryck av svenska produkter som går till export jämfört med andra motsvarande produkter, samt tar fram en metod för att följa upp statistik om exportens effekt på de globala utsläppen. Svemin vill understryka att det är av yttersta vikt att detta arbete sker i nära samarbete med näringslivet. Det är avgörande för att säkerställa att metoden blir så rättvisande som möjligt att de företag som verkar på exportmarknaderna inkluderas i arbetet.

Transporter

Svemin delar inte miljömålsberedningens argumentation om att existerande regelverk styrmedel är otillräckliga. Vi noterar att beredningen argumenterar för att vissa av förslagen som framförs kan bli inaktuella beroende på utfallet av EU:s förhandlingar. Svemin vill understryka att Sverige bör invänta EU:s förhandlingar om Fit for 55 och den inkludering av transporter som väntas införas

inom EU ETS som alla EU:s medlemsstater kommer att följa. Men även på andra områden bör resultat av EU regler inväntas och Sverige bör undvika införa särregler på nationell nivå.

SveMin instämmer i att regleringen av klimatpåverkan från internationella transporter i första hand ska komma från EU samt Icao och IMO. Det är en viktig princip eftersom regelverken som antas internationellt också i hög grad styr den tekniska utvecklingen. Att tillämpa EU-rätten i stället för nationell särreglering medför konkurrens på lika villkor. Svenska särregler riskerar leda till försämrade konkurrenskraft, särskilt för gruvindustrin med långa transportavstånd och som agerar på en global marknad. Större hamnar och flygplatser är idag internationella nav som dessutom är viktiga för många olika länder med transittrafik eller omlastning av gods och passagerare som varken har Sverige som start eller mål.

Summering

Avslutningsvis vill SveMin framhålla att vi står bakom Parisavtalets mål och EU:s ambitiösa klimatmål om netto-noll till 2050. EU ETS är det viktigaste verktyget för att minska koldioxidutsläppen från kraft- och processindustrin och i förhandlingarna är det nu viktigt att sätta fokus på EU-industriernas internationella konkurrenskraft. Att vara konkurrenskraftig genom den gröna omställningen är avgörande - olönsamma företag kommer inte kunna göra de nödvändiga investeringarna som krävs för att bli klimatneutrala. Skillnaderna i klimatpolitik mellan EU och viktiga konkurrentländer orsakar redan idag konsekvenser för de svenska industrierna med koldioxidläckage.

Därför anser vi att Sverige i första hand bör fokusera på att underlätta för näringslivets omställning genom bland annat mer förutsägbara och kortade tillståndprocesser samt genom att säkra tillgången till el till en konkurrenskraftig kostnad.

Stockholm, datum som ovan.

Maria Sunér

VD SveMin

Sandra Lindström

Expert energi och klimat SveMin